

MuseumEdu 5

Μουσεία, εκπαίδευση και άτομα με αναπηρίες

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το *MuseumEdu 5*, *Μουσειακή εκπαίδευση και άτομα με αναπηρίες*, είναι το πέμπτο τεύχος του ηλεκτρονικού, ανοιχτής πρόσβασης και με κριτές διεθνούς περιοδικού *MuseumEdu*, που εκδόθηκε από το εργαστήριο Μουσειακής Έρευνας και Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας τον Νοέμβριο του 2017, ως ένα ειδικό τεύχος που επιμελήθηκαν ο Βασίλειος Αργυρόπουλος και η Χαρίκλεια Κανάρη.

Περιλαμβάνει κείμενα στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα, τα οποία συνοδεύονται από περιλήψεις και στις δύο γλώσσες.

Το σκεπτικό

Το τεύχος *MuseumEdu 5*, *Μουσεία, εκπαίδευση και άτομα με αναπηρίες*, επικεντρώνεται στο ζήτημα της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρίες σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς, όπως μουσεία και μνημεία, και επιχειρεί να αναδείξει σύγχρονες προσεγγίσεις που συνδέονται με το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες για ισότιμη πρόσβαση στα πολιτισμικά αγαθά, τις διαστάσεις και τις προϋποθέσεις διασφάλισης της πρόσβασης αλλά και ζητήματα σχετικά με την εκπαιδευτική αξιοποίηση των μουσείων και την κοινωνική ένταξη.

Η θεματική του παρόντος τεύχους βρίσκεται στην αιχμή πολλών σχετικών συζητήσεων, αποφάσεων, μελετών και πρακτικών καθώς τις τελευταίες δεκαετίες ζητήματα όπως η άρση κοινωνικών φραγμών, η διασφάλιση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες για ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή σε όλους τους τομείς την κοινωνικής ζωής απασχολεί όλες τις σύγχρονες κοινωνίες και σε διαφορετικά επίπεδα, δομές και θεσμούς. Η ανάδειξη του κοινωνικού μοντέλου της αναπηρίας, οι κοινωνικές διεκδικήσεις των ατόμων με αναπηρίες, η αναγνώριση των δικαιωμάτων τους στο πλαίσιο διεθνών συμβάσεων, η νομοθεσία αλλά και οι γενικότερες εξελίξεις στην κοινωνία, την εκπαίδευση, την πολιτική, κ.λπ., δε θα μπορούσαν να αφήσουν ανεπηρέαστα τα μουσεία που αποτελούν χώρους αυξανόμενης πολιτιστικής, κοινωνικής και εκπαιδευτικής σημασίας και τα οποία οφείλουν να υπηρετούν την κοινωνία μέσα στην οποία ιδρύονται και λειτουργούν.

Αν και η συζήτηση για την πρόσβαση του κοινού στα μουσεία δεν είναι καινούργια, καθώς συνδέεται με τον δημόσιο χαρακτήρα τους, τις τελευταίες δεκαετίες οι αλλαγές στη φιλοσοφία της οργάνωσης και της λειτουργίας των μουσείων και η κοινωνική δυναμική στην οποία τα μουσεία θα πρέπει να ανταποκριθούν, έχουν αναδείξει την

πολυδιάστατη φύση της πρόσβασης αλλά και την αναγκαιότητα προσέγγισης της έννοιας της πρόσβασης ως μιας συνεχούς, εξελισσόμενης και συστηματικής διαδικασίας. Οι πρωτοβουλίες των μουσείων διεθνώς αλλά και στη χώρα μας για την διευκόλυνση της πρόσβασης με την οργάνωση ποικίλων δράσεων με αποδέκτες και άτομα με αναπηρίες καταδεικνύουν τόσο τις δυνατότητες των μουσείων να συμπεριλάβουν στο κοινό τους άτομα με αναπηρίες όσο και τις δυσκολίες που εξακολουθούν να υπάρχουν στο θέμα αυτό. Μεταξύ άλλων, παρατηρούνται πολλές διαφορές μεταξύ των μουσείων αναφορικά με το βαθμό και τη συστηματικότητα διασφάλισης της πρόσβασης. Εξάλλου, η ανομοιογένεια της αναπηρίας και το ζήτημα της διασφάλισης πρόσβασης απασχολούν πολλούς κοινωνικούς, πολιτισμικούς και επιστημονικούς τομείς, όπως για παράδειγμα την εκπαίδευση και τις νέες τεχνολογίες. Το εύρος των εμπλεκόμενων ερευνητικών προσεγγίσεων και ερωτημάτων και των αντίστοιχων μελετών και πρακτικών αναδεικνύουν την αναγκαιότητα πολύπλευρης διεπιστημονικής προσέγγισης του θέματος.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό, ο σχεδιασμός του παρόντος τεύχους του *Museumedu* αποσκοπεί στην ανάδειξη ποικίλων διαστάσεων των ζητημάτων της πρόσβασης στα μουσεία για άτομα με διαφορετικές αναπηρίες καθώς και ζητημάτων συμμετοχής, εκπαιδευτικής και κοινωνικής ένταξης. Τα κείμενα που περιλαμβάνονται στο παρόν τεύχος σαφώς δεν εξαντλούν τα θέματα αυτά, αλλά μπορούν να αποτελέσουν αφετηρία για εποικοδομητικό διάλογο και προβληματισμό για μελλοντικές έρευνες και πρακτικές και να συμβάλουν στην ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής των ατόμων με αναπηρίες σε χώρους πολιτισμού όπως τα μουσεία.

Η δομή

Το τεύχος *Museumedu 5*, περιλαμβάνει 7 άρθρα. Τα άρθρα αυτά μελετούν διαφορετικές διαστάσεις της πρόσβασης, ζητήματα επιμόρφωσης προσωπικού των μουσείων σε θέματα αναπηρίας, πρακτικές στον χώρο των μουσείων για άτομα με διαφορετικές αναπηρίες με τον σχεδιασμό και την αξιοποίηση ποικίλων μέσων, εκπαιδευτικού υλικού και νέων τεχνολογιών αλλά και ζητήματα σχετικά με τον ρόλο των μουσείων στην ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης μαθητών με αναπηρίες καθώς και θέματα που αναδεικνύουν τη σχέση εκπαίδευσης και πρόσβασης στην τέχνη, στον πολιτισμό και στα μουσεία.

Ειδικότερα, το τεύχος αυτό περιλαμβάνει τα ακόλουθα άρθρα:

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΑΝΙΟΠΟΥΛΟΣ & ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΣΑΛΗΣ *Προσβασιμότητα μνημείων και αρχαιολογικών χώρων*

Στο παρόν άρθρο οι Νανιόπουλος και Τσαλής εξετάζουν την πρόσβαση σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς όπως είναι τα μνημεία και οι αρχαιολογικοί χώροι με όρους φυσικής πρόσβασης, λειτουργικότητας, επικοινωνίας, αντίληψης, αυτονομίας και

ασφάλειας και με βάση το θεωρητικό πλαίσιο του «Σχεδιασμού για Όλους». Πιο συγκεκριμένα, στο παρόν άρθρο παρουσιάζεται το παράδειγμα του έργου ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΣ που πραγματοποιήθηκε από την Ερευνητική Ομάδα Συστημάτων Μεταφοράς του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και την 9η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων για την προσβασιμότητα βυζαντινών μνημείων της Θεσσαλονίκης. Αρχικά, οι συγγραφείς αναφέρουν την έλλειψη μιας συστηματικής αντιμετώπισης της προσβασιμότητας των μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων παρά τα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει σε επίπεδο νομοθεσίας και διεθνών προδιαγραφών και επισημαίνουν ότι παρόλο που η χώρα μας αποτελεί πόλο έλξης ανθρώπων από όλο τον κόσμο εξαιτίας, μεταξύ άλλων, του μεγάλου αριθμού και σημαντικής ιστορικής και πολιτιστικής σημασίας μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, το ζήτημα της προσβασιμότητας των χώρων αυτών δεν φαίνεται να αντιμετωπίζεται επαρκώς. Στο άρθρο παρουσιάζονται βασικά σημεία της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε στο πλαίσιο του έργου ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΣ για την αξιολόγηση της υφιστάμενης προσβασιμότητας σημαντικών βυζαντινών μνημείων της Θεσσαλονίκης και περιγράφονται οι παρεμβάσεις βελτίωσης της προσβασιμότητας που πραγματοποιήθηκαν σε 6 από αυτά τα μνημεία. Το άρθρο ολοκληρώνεται με την αποτίμηση του έργου αυτού τόσο ως προς τις υλοποιηθείσες παρεμβάσεις όσο και ως προς τον αντίκτυπό του ως ενός έργου που μπορεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς για μελλοντικές αντίστοιχες παρεμβάσεις.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ ΚΑΝΑΡΗ & ΣΟΦΙΑ-ΛΕΥΚΗ ΧΑΜΟΝΙΚΟΛΑΟΥ

Επιμορφωτικές δράσεις σε θέματα προσβασιμότητας ατόμων με αναπηρία σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους: Μια μελέτη περίπτωσης

Το παρόν άρθρο αναφέρεται σε μία σημαντική παράμετρο για τη βελτίωση της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους που αναγνωρίζεται διεθνώς και είναι η επιμόρφωση του προσωπικού των χώρων αυτών σε θέματα αναπηρίας και προσβασιμότητας. Πιο συγκεκριμένα, στο παρόν άρθρο παρουσιάζεται το παράδειγμα ενός προγράμματος επιμόρφωσης που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας για την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρίες σε χώρους πολιτισμού όπως τα μουσεία και οι αρχαιολογικοί χώροι. Αρχικά, οι συγγραφείς παρουσιάζουν τους λόγους για τους οποίους η επιμόρφωση στα παραπάνω θέματα θα πρέπει να αποτελεί βασική συνιστώσα μιας συστηματικής πολιτικής προσβασιμότητας των μουσειακών χώρων, καθώς είναι γενικότερα αποδεκτό ότι η επιμόρφωση του προσωπικού των μουσείων σε θέματα αναπηρίας και προσβασιμότητας μπορεί να συμβάλει στην άρση προκαταλήψεων, στη μείωση φραγμών πρόσβασης που συνδέονται με στάσεις και συμπεριφορές, στην καλλιέργεια κατάλληλων συμπεριφορών απέναντι στα άτομα με αναπηρία, στην ανάπτυξη πρακτικών για τη βελτίωση της πρόσβασης στα μουσεία και γενικότερα στην ανάπτυξη μεγαλύτερου επαγγελματισμού στο ζήτημα αυτό. Στο άρθρο επισημαίνεται ότι στη χώρα μας, παρά το γεγονός ότι η σημασία της επιμόρφωσης στα ζητήματα αυτά αναγνωρίζεται ως μια σημαντική παράμετρος για την ενίσχυση της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρίες σε μουσειακούς χώρους και παρά τις αξιόλογες πρωτοβουλίες

που έχουν καταγραφεί προς την κατεύθυνση αυτή, δεν φαίνεται να υπάρχει μια συστηματική αντιμετώπιση του θέματος αυτού καθώς οι πρωτοβουλίες αυτές διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τη συστηματικότητα, το περιεχόμενο, την εμβέλεια και τους αποδέκτες. Στη συνέχεια περιγράφεται ως μία μελέτη περίπτωσης ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός προγράμματος επιμόρφωσης με τίτλο «Πολιτισμός/Ειδική Αγωγή. Η πρόσβαση Ατόμων με Αναπηρίες ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες στο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων». Παρουσιάζονται βασικά σημεία του θεωρητικού υπόβαθρου και της φιλοσοφίας του προγράμματος αυτού, η διεπιστημονική προσέγγιση του περιεχομένου του καθώς επίσης και στοιχεία σχετικά με τη διαδικασία υλοποίησής του. Το άρθρο ολοκληρώνεται με την αποτίμηση του προγράμματος αυτού με βάση τα ποιοτικά και καινοτόμα στοιχεία του ίδιου του προγράμματος αλλά και στοιχεία από την ανατροφοδότηση των επιμορφούμενων που αναδεικνύουν και επιβεβαιώνουν την αναγκαιότητα οργάνωσης σχετικών επιμορφωτικών δράσεων για τη βελτίωση και την ενίσχυση της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους σε συστηματική βάση και όχι μέσα από μεμονωμένες ή/και αποσπασματικές δράσεις και πρωτοβουλίες.

ΜΑΓΔΑ ΝΙΚΟΛΑΡΑΪΖΗ

Η πρόσβαση και η συμμετοχή των κωφών και βαρήκων ατόμων σε χώρους πολιτισμού: Η περίπτωση των μουσείων

Η Μάγδα Νικολαράϊζη στο παρόν άρθρο επικεντρώνεται στα κωφά και βαρήκοα άτομα και σε ζητήματα που αφορούν την ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής των ατόμων αυτών σε χώρους πολιτισμού όπως τα μουσεία. Αρχικά, η συγγραφέας παρουσιάζει την ετερογένεια του πληθυσμού των βαρήκων και κωφών ατόμων αναφορικά με τη διαφορετικότητα των εμπειριών, των γλωσσικών προτιμήσεων και των ταυτοτήτων των κωφών και βαρήκων ατόμων, στοιχεία τα οποία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τους υπεύθυνους των μουσείων που σχεδιάζουν και υλοποιούν ποικίλες δράσεις επικοινωνιακού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα. Στη συνέχεια παρουσιάζει βασικές αρχές και πρακτικές που πρέπει να διέπουν τη λειτουργία ενός γλωσσικά και επικοινωνιακά προσβάσιμου μουσείου με τα κωφά και βαρήκοα άτομα, τη γλωσσική και πολιτισμική τους ετερογένεια αλλά και τις αρχές της διαφοροποιημένης διδασκαλίας και του Καθολικού Σχεδιασμού. Επικεντρώνεται σε πρακτικές που αφορούν το περιβάλλον του μουσείου, την επικοινωνία, τα επικοινωνιακά μέσα και εργαλεία τόσο σε επίπεδο δια ζώσης δράσεων όσο και σε επίπεδο εφαρμογών με την αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογιών. Τέλος, η συγγραφέας παρουσιάζει ενδεικτικές δράσεις μουσείων από την Ελλάδα και τον διεθνή χώρο για την ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής των βαρήκων και κωφών ατόμων σε μουσεία. Το άρθρο ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα στα οποία γίνεται αποτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης και των προοπτικών που υπάρχουν στο ζήτημα αυτό και τονίζεται η αναγκαιότητα ύπαρξης υποστηρικτικού νομοθετικού πλαισίου, οικονομικών πόρων, στελέχωσης και επιμόρφωσης του προσωπικού των μουσείων σε θέματα σχετικά με την αναπηρία και ειδικότερα για τα κωφά και βαρήκοα άτομα, ώστε τα μουσεία να μπορούν να

ανταποκρίνονται στον σύγχρονο κοινωνικό τους ρόλο και να συμπεριλαμβάνουν με όρους ισότιμης πρόσβασης και αυτή την ομάδα κοινού στους επισκέπτες τους.

ΕΥΜΟΡΦΙΑ ΤΣΙΑΜΑΓΚΑ

Η χρήση των κοινωνικών ιστοριών στον χώρο των μουσείων για τα άτομα στο φάσμα του αυτισμού: Η περίπτωση του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης

Η Ευμορφία Τσιαμάγκα σε αυτό το άρθρο παρουσιάζει ζητήματα σχετικά με τον σχεδιασμό και την αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού για παιδιά στο φάσμα του αυτισμού. Πιο συγκεκριμένα αναφέρεται στις κοινωνικές ιστορίες μέσα από το παράδειγμα του σχεδιασμού μιας κοινωνικής ιστορίας στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης. Αρχικά, η συγγραφέας επισημαίνει την έλλειψη γενικότερα σχετικών πρωτοβουλιών για παιδιά και άτομα στο φάσμα του αυτισμού αναφέροντας, ωστόσο, και παραδείγματα σχετικών πρωτοβουλιών κυρίως σε μουσεία του εξωτερικού και ειδικότερα στις ΗΠΑ. Στη συνέχεια αναφέρεται σε ορισμένα από τα χαρακτηριστικά των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού και στη σημασία της οργάνωσης των επισκέψεων σε μουσεία σε επίπεδο προετοιμασίας. Μέσα από την κατάλληλη προετοιμασία, η επίσκεψη στο μουσείο μπορεί να γίνεται για τα παιδιά αυτά ασφαλής και προβλέψιμη και ταυτόχρονα να παρέχονται οι απαραίτητες οδηγίες για την αναμενόμενη κοινωνική συμπεριφορά. Ένα κατάλληλο εκπαιδευτικό εργαλείο για τις περιπτώσεις αυτές είναι οι κοινωνικές ιστορίες. Στο άρθρο αναφέρονται βασικές προδιαγραφές για τη συγγραφή κοινωνικών ιστοριών και παρουσιάζεται η διαδικασία που ακολουθήθηκε για τον σχεδιασμό μιας κοινωνικής ιστορίας για το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης σε συνεργασία και με αντίστοιχο φορέα, το Κέντρο Αυτισμού «Ηλιαχτίδα» στη Θεσσαλονίκη. Το άρθρο ολοκληρώνεται με τη συζήτηση όπου τονίζεται η ανάγκη περαιτέρω έρευνας για την αξιολόγηση της χρήσης και της αξιοποίησης των κοινωνικών ιστοριών στο χώρο των μουσείων παράλληλα με την αναγκαιότητα ενός γενικότερου υποστηρικτικού θεσμικού πλαισίου των μουσείων της χώρας μας για τη διεύρυνση σχετικών δράσεων και πρωτοβουλιών.

DAVID FEENEY

A modest defence of disability simulation within an arts access context

Μια θετική διάσταση της προσομοίωσης της αναπηρίας για την πρόσβαση στις τέχνες

Ο David Feeney στο παρόν άρθρο εξετάζει στην αγγλική ζητήματα σχετικά με την αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογικών εργαλείων στο πλαίσιο δράσεων προσομοίωσης της αναπηρίας για την πρόσβαση ατόμων με αναπηρία όρασης σε χώρους τέχνης, όπως οι πινακοθήκες, και την ενίσχυση των αισθητικών τους εμπειριών. Αρχικά, ο συγγραφέας παρουσιάζει την επιχειρηματολογία και τον προβληματισμό που έχει αναπτυχθεί για δράσεις προσομοίωσης της αναπηρίας επισημαίνοντας την διαφορετική οπτική μέσα από την οποία ο ίδιος εξετάζει το ζήτημα αυτό, χωρίς να υιοθετεί απλουστευμένες απόψεις σχετικά με τις δυνατότητες της προσομοίωσης για την ευαισθητοποίηση και την ανάπτυξη ενσυναίσθησης ως προς την αναπηρία.

Αξιοποιώντας ένα λογισμικό προσομοίωσης, το Sight-Sim™ σε πραγματικά πλαίσια και συγκεκριμένα σε πινακοθήκες με εμπλεκόμενους άτομα με αναπηρία όρασης, ο συγγραφέας καταδεικνύει ότι με συγκεκριμένες προϋποθέσεις μπορούν να υπάρχουν οφέλη από διαδικασίες προσομοίωσης τα οποία είχαν αγνοηθεί από άλλους μελετητές. Ορισμένα από αυτά τα οφέλη είναι η αύξηση των επιπέδων δράσης των ατόμων με αναπηρία όρασης στη διαδικασία πρόσβασης στην τέχνη, η παροχή της δυνατότητας να διαμορφώνουν τα ίδια τα άτομα με αναπηρία όρασης την αισθητική τους εμπειρία, η επαναθεώρηση της κονστρουκτιβιστικής προσέγγισης στον χώρο των μουσείων αναφορικά με την πρόσβαση στην τέχνη με θετικό και χειραφετημένο χαρακτήρα, η άρση του προνομίου που παραδοσιακά είχαν οι βλέποντες ειδικοί σε πρωτοβουλίες σχετικές με την πρόσβαση στην τέχνη και η δημοκρατική αναθεώρηση της διαδικασίας της καλλιέργειας του αισθητικού γραμματισμού.

ΚΑΝΑΡΗ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ, ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ & ΔΙΑΜΑΝΤΩ ΦΙΛΙΠΠΑΤΟΥ

Κοινωνική ένταξη και μουσεία: Απόψεις εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης για τη συνεισφορά των μουσείων στην κοινωνική ένταξη μαθητών με αναπηρία όρασης

Στο παρόν άρθρο οι Κανάρη, Αργυρόπουλος και Φιλιππάτου προσεγγίζουν ζητήματα εκπαιδευτικής αξιοποίησης των μουσείων με μαθητές με αναπηρία όρασης εξετάζοντας τις απόψεις εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης για τη συμβολή των επισκέψεων σε μουσεία σε ζητήματα κοινωνικής ένταξης. Οι συγγραφείς δίνουν έμφαση στη σχέση μουσείου και σχολείου και στον ρόλο των εκπαιδευτικών ως κρίσιμο διαμεσολαβητικό παράγοντα στη σχέση μουσείου και μαθητών με αναπηρία όρασης. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για την εκπαιδευτική αξιοποίηση μουσείων με μαθητές με αναπηρία όρασης και για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης θεωρούνται σημαντικές και μπορούν να συμπληρώσουν άλλες σχετικές μελέτες ως προς τον ρόλο των μουσείων στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και στην επίτευξη ποικίλων μαθησιακών στόχων και αποτελεσμάτων για όλα τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών με αναπηρία όρασης. Στο άρθρο παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας, τα εργαλεία συλλογής ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων καθώς και οι μέθοδοι ανάλυσής τους. Τα αποτελέσματα της έρευνας αναδεικνύουν ζητήματα όπως η σημασία της εκπαιδευτικής αξιοποίησης των μουσείων για την κοινωνική ένταξη των μαθητών με αναπηρία όρασης, οι δυνατότητες που μπορούν να έχουν τα μουσεία προς την κατεύθυνση αυτή αλλά και οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την πραγμάτωση και αξιοποίηση αυτών των δυνατοτήτων τόσο από την πλευρά του μουσείου όσο και από την πλευρά του σχολείου στο πλαίσιο μιας δυναμικής σχέσης μουσείου και σχολείου. Το άρθρο ολοκληρώνεται με τη συζήτηση των αποτελεσμάτων όπου τονίζεται η αναγκαιότητα μιας ολιστικής θεώρησης των παραπάνω ζητημάτων με τη συνέργεια διαφορετικών χώρων και φορέων καθώς επίσης και η σημασία, μεταξύ άλλων, της εφαρμογής των αρχών του Καθολικού Σχεδιασμού και του Καθολικού Σχεδιασμού της Μάθησης για την ανάπτυξη μιας συστηματικής πολιτικής προσβασιμότητας και μιας εκπαιδευτικής πολιτικής που θα ενθαρρύνει την

ουσιαστική εκπαιδευτική αξιοποίηση των μουσείων και θα επιτρέψει σε όλα τα παιδιά και τους αυριανούς ενήλικες με και χωρίς αναπηρία να συμμετέχουν ισότιμα στην εκπαιδευτική, πολιτιστική και κοινωνική ζωή.

SIMON HAYHOE

Initial analysis from a grounded methodology study of risk taking and avoidance by students with visual impairments during art projects

Μελέτη ανάληψης και αποφυγής ρίσκου από μαθητές με αναπηρίες όρασης στο πλαίσιο εικαστικών δράσεων. Μια ανάλυση μέσα από το μεθοδολογικό μοντέλο της θεμελιωμένης θεωρίας

Στο άρθρο αυτό ο Hayhoe εξετάζει στην αγγλική ζητήματα σχετικά με τις προηγούμενες εκπαιδευτικές εμπειρίες μαθητών με αναπηρία όρασης σε θέματα τέχνης, τη γενικότερη επαφή με την τέχνη, τις αντιλήψεις και τις πεποιθήσεις τους και τον τρόπο που οι παράγοντες αυτοί επιδρούν στην ικανότητα των μαθητών με αναπηρία όρασης να μελετήσουν και να ασχοληθούν με την τέχνη. Στο άρθρο παρουσιάζονται το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας, ζητήματα μεθοδολογίας της έρευνας και συλλογής δεδομένων με τη χρήση διαφορετικών εργαλείων - παρατήρηση, συνεντεύξεις, μηνιαίες εκθέσεις και φωτογραφίες από έργα των μαθητών κατά τη διάρκεια διαφορετικών φάσεων παραγωγής τους. Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας με έμφαση σε δύο μελέτες περίπτωσης μαθητών που αναδεικνύουν ότι οι μαθητές με αναπηρία όρασης που έχουν μάθει να πιστεύουν ότι δεν μπορούν να τα καταφέρουν σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες θα αποφεύγουν παρόμοιες μελλοντικές δραστηριότητες σε αντίθεση με εκείνους που δεν είχαν καθόλου ή είχαν περιορισμένες αρνητικές εμπειρίες. Ο συγγραφέας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η δημιουργικότητα των μαθητών με αναπηρία όρασης φαίνεται ότι βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην αυτοπεποίθηση των μαθητών και στην προθυμία τους να αναλάβουν ρίσκα, θέτοντας, ωστόσο, και νέα ερωτήματα σε ένα πεδίο έρευνας που παραμένει ανοικτό για μελλοντικές έρευνες.

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε θερμά τους Ζωή Γαβριηλίδου, Δέσποινα Δεσλή, Andrea Hathazi, Ιουλία Νησιώτου, Κωνσταντίνο Παπαδόπουλο, Vladimir Radoulov και Σπυρίδωνα-Γεώργιο Σούλη για την πολύτιμη συμβολή τους ως κριτών.

Οι επιμελητές του ειδικού τεύχους **MuseumEdu 5**

Βασίλειος Αργυρόπουλος   Χαρίκλεια Κανάρη

